

LEANO LA PUO LA MASEPALA WA LEHAE WA MOHOKARE

SELELEKELA

JWALOKAHA Molaotheo wa Rephaboliki ya Afrika Borwa, Molao wa 108 wa 1996, le Molao wa Bophethahatsi ba Puso ya Bomasepala wa Lehae (Molao wa Nomoro ya 32 wa 2000) o tsebisa hore bomasepala ba ele hloko tshebediso ya puo le ditakatso tsa baahi ba bona;

JWALOKAHA Mmuso o tlameha ho nka mehato e bonahalang le e metle ya ho phahamisa maemo le ho akofisa tshebediso ya dipuo tsa maswetso;

EBILE JWALOKAHA Mmuso o lokela ho netefatsa tshebediso ya bonyane dipuo tse pedi tsa tse leshome le motso tse hlwailweng e le tsa semmuso tsa Afrika Borwa;

KAHOO, Masepala o ikamahanya le leano la Puo jwalokaha le totobaditswe ka hara tokomane ena mme o itlama ho netefatsa hore leano la puo le tla sebediswa le ho phethahatswa dikagotong tsohle tsa tsamaiso taolong ya lona ya semolao.

Ditlhaloso

Karolo ena e bontsha ditlhaloso tsa mareho a sebedisitsweng ka hara tokomane ena ya leano ntle leha ho hlakisitswe ka tsela e nngwe.

PanSALB

PanSALB ke kgutsufatso ya Boto ya Dipuo Tsohle tsa Afrika Borwa. PanSALB ke setheo sa semmuso se thehilweng ho latela dipehelo tsa Molao wa 59 wa 1995, bakeng la, ho bopa maemo a ntshetsopele le kgothaletso ya tshebediso e lekanang le ho thabela dipuo tsohle tsa semmuso tsa Afrika Borwa.

Dipuo tsa Masepala

Dipuo tsa semmuso tsa Masepala

Nako e itseng

Nako e itseng e ka nkwang ho phethisa mosebetsi empa e sa fete dibeke tse mne.

Mosebetsi wa Masepala

Diketsahalo tsa letsatsi le letsatsi tsamaisong ya merero ya Masepala.

Merero ya tsamaiso

Diketsahalo, mesebetsi le dikgokahanyo tse amanang le mesebetsi kapa merero ya Masepala.

Komiti ya Puo ya Masepala

Komiti e kgethilweng ke Lekgotla la Masepala ho kenya tshebetsong, ho beha leihlo le ho lekola botjha leano la Puo la Masepala.

1. Metheo e tataisang

Metheo e latelang e tataisa leano la puo la Masepala:

- (1) Melao ya leano la puo e leng ka hara karalo ya 6(4) le 6(2) ya Molaotheo wa Rephaboliki ya Afrika Borwa, wa 1996, e tlameha ho latelwa, ho ikamahantswe le keletso, nako le nako ho tswa ho PanSALB.
- (2) Ho ke ke ha ba le kgethollo ka baka la kgetho ya puo botsamaising le tsamaisong ya Masepala.
- (3) Tsamaiso e tlameha ho ikitlaeletsisa kgothaletsong ya tshebediso ya dipuo tsa semmuso tsa masepala.
- (4) Ke boikarabelo ba Masepala ho nehelana ka ditshebeletso tsa pebofatso tsa puo jwaloka phetolelo le botoloki, nakong eo tseo di hlokwang, le ho etsa hore ditjhelete tse lekaneng di be teng bakeng la ditshebeletso tse.

2. Dipuo tsa Masepala

- (1) Bakeng la tsamaiso ya merero ya kgwebo ya Masepala wa Lehae wa Mohokare, Sesotho, isiXhosa, Afrikaans le English, di tla sebediswa e le dipuo tsa semmuso tsa Masepala (tseo mona di hlalose e le *dipuo tsa masepala*) ho ikamahantswe le melao ya maemo le tshebediso jwalokaha di totobaditswe ke karolo ya 6 ya Molaotheo.
- (2) Lekgotla le tla hlokomela ho kgotsofatsa ditlhoko tse ikgethang tsa ba nang le kgaello ya pono le puo. Ka ho nehelana ka ditokomane mongolong wa Braille le/kapa ditheipi tsa modumo/diCD bakeng la botoloki ba nang le kgaello ya pono le puo ho ikamahantswe le ho fumanaha ha mehlodi.

3. Dikopano le dipuo tsa direketo tsa Masepala

- (1) Dipuo tsa masepala di tlameha ho sebediswa dikopanong tsohle, jwaloka dikopano tsa lekgotla, dikopano tsa komiti, dikopano tsa diwate tsa Masepala mme ho tlameha ho etsa hore ditshebeletso tsa profeshenale tsa botoloki nakong ya dikopano, tse tla lefella ke Masepala. Ho itshetlehlwe ho hore na bakgathatema ba tla hlokwana ho hlakisa ditlhoko tsa lona tsa puo le ofisi ya Motsamaisi wa Masepala le/kapa modulasetula wa kopano e sisintsweng, kamora ho fumanwa ha lenane la dipuisano/tsebiso ya kopano, kapa bonyane nakong ya dihora tse 48 pele ho letsatsi le nako ya kopano.
- (2) Melawana yohle ya Masepala, ditlaleho tsa semmuso, lenane la dipuisano le diqeto tsa Lekgotla la Masepala le dikomiti tsa lona di tlameha ho ba teng ka dipuo tsohle tsa masepala: Ho itshetlehlwe ho hore na ditlhophiso di ka etswa ho etsa Melawana ya

masepala, ditlaleho tsa semmuso le diqeto tse entsweng ka puo e le nngwe, ho ka etswa hore di fumanehe ka dipuo tse ding tse pedi tsa masepala nakong e itseng. Ditokomane tsohle tse amohetsweng ho tswa mehloding e ka ntle, di ka bolokwa ka sebopeho sa tsona sa sethathong, k.h.r, puo ya sethatho eo di ngotsweng ka tsona.

4. Ditsebisano tsa semmuso

Ditsebisano tsa semmuso, diphatlalatsa, dipapatso le dithendara tsa Masepala, di tlameha ho phatlalatswa le ho ntshwa ka dipuo tsohle tsa masepala ho ikamahangwa le batho ba tobilweng.

5. Ngollano le setjhaba

Ngollano yohle, ho kenyeletsweng le ditsebisano tsa semmuso, diphatlalatsa, dipapatso, dithendara, diakhaonte, dinvoese, masedinayana, ho araba mangolo, le diforomo le baahi ba Masepala, di tlameha ho ba ka dipuo tseo ba ikgethelang tsona tsa masepala. Ebang ho sa hlakiswa takatso e jwalo, ho tla etsahala tse latelang; ha ho arajwa mangolo, karabelo e tla ba ka puo eo lengolo le neng le ngotswe ka yona sethathong. Mabapi le ho phatlalatsa dipapatso, bonyane dipuo tse pedi tsa masepala di lokela ho sebediswa ho ikamahangwa le batho ba tobilweng.

6. Puisano ka molomo

- (1) Baahi, ho kenyeletsweng le ba nang le kgaello ya Kutlo, ba tlameha ho buiswa ka puo ya masepala eo ba e utlwisang, ho kenyeletsweng le puo ya Afrika Borwa ya matsoho le/kapa ditheipi tsa medumo/diCD.
- (2) Moahi ofe kapa ofe a ka sebedisa puo efe kapa efe ya masepala ha a buisana le setheo sefe kapa sefe sa Masepala.
- (3) Dipuo tsohle tse nne di tlameha ho sebediswa mabakeng a dikgokahanyo ka hara Tsamaiso ya Masepala wa Lehae wa Mohokare.

7. Ho se ikobele diphelelo tsa leano la Puo

Ho se ikobele diphelelo tsa leano lena la Puo lehlakoreng la bahlanka ba Masepala, ho tla nkwa e le tlolo ya molao e ka lebiswang mehatong ya kgalemo. Ho se ikobele diphelelo lehlakoreng la Masepala, ho tla nkwa e le kgatikelo ya ditokelo tsa puo tse hlakisitsweng ka hara Molaotheo.

8. Ho kenngwa tshebetsong

- (1) Leano la Puo jwalokaha le hlakisitswe ka hara tokomane ena, ntle le ha ho hlakisitswe ka tsela e nngwe, le tla kenngwa tshebetsong nakong ya dilemo tse tharo ho tloha letsatsing la ho qala ha leano lena.

- (2) Tshebediso e lokela ho laolwa ke Komiti ya Puo ya Masepala. PanSALB e lokela ho ba karolo ya Komiti ena ya Puo ho eletsisa masepala le ho beha leihlo tshebediso ya Leano la Puo.
- (3) Komiti ya Puo e tla sebetsa jwaloka komiti efe kapa efe ya Masepala kantle ho Dikomiti tsa Karolo ya 79.

9. Tekolobotjha ya Leano la Puo la Masepala wa Lehae wa Mohokare

Leano la Puo jwalokaha le hlakisitswe ka hara tokomane ena, ntle le ha ho hlakisitswe ka tsela e nngwe, le tlameha ho lekolwa botjha nakong ya dilemo tse hlano ho tloha letsatsing la ho qala ha leano lena. Tekolobotjha e tla latela karolo ya 79 ya ditlhoko tsa komiti ho latela [Komiti ya ditshebeletso tsa kgwebo](#) ho latela molao.

10. Komiti ya Puo ya Masepala

- (1) Mabakeng a pehlehlo le ho lekodisa leano lena la puo ho latela karolo ya 6 ya Molaotheo, Lekgotla le tla kgetha komiti ya photefolio ya Leano le Dipheto ho sebetsa e le Komiti ya Puo ya Masepala
- (2) Komiti ya Puo ya Masepala e tla ba le boikarabelo ba:
 - (a) ho ba le seabo tshebedisong ya leano la puo mabapi le phetolelo le tlhaholo ya diphoso, bokgoning bo ka hare kapa kantle, ditshebeletso tsa botoloki, le kgatiso ya diphatlatso ho latela leano;
 - (b) ho nka diqeto, ka tsela ya boitsebelo le e se nang leeme, ha ho sebetsanwa le leano dintlheng tsa puo ka hara Masepala, tse ka tlang kgothano;
 - (c) ho lekola botjha maemo a nnete a amang puo ka hara Masepala nako le nako ho etsa dikgothaleto mabapi le dipuo tsa masepala;
 - (d) ho rala diphetoho leanong ho ikamahantswe le maikutlo a fumanweng mabapi le tjehebotjha ya maemo a puo a amang makhanselara, basebetsi le setjhaba;
 - (e) ho beha leihlo tshebediso e ntjha ya leano la puo;
 - (f) ho theha dithuto le diphuputso tse tobileng ho netefatsa tse latelang:
 - (i) kgothaleto ya tlhomphe ya tshebediso ya dipuo tsa semmuso;
 - (ii) kgothaleto ya tshebediso ya dipuo tse ngata ka hara Masepala;
 - (iii) kgothaleto le tshebediso ya mehlodi ya puo ya Masepala;
 - (iv) thibelo ya tshebediso ya puo efe kapa efe e reretsweng ho tlatlaba le ho hatella.
 - (g) ho hokana le baamehi ba bang dintlheng tse amang puo.

- (3) Komiti ya Puo ya Masepala e ka boela ya sebetsana le ditletlebo tse mabapi le kगतिकेलo ya ditokelo tsa puo tsa baahi tse hlahisitsweng ka hara Leano la Puo.
- (4) Ho feta moo, Komiti ya Puo ya Masepala e tlameha:
- (a) nako le nako, ho netefatsa hore makhanselara le basebetsi ba ela sedi boleng ba tshebediso ya dipuo tse ngata e le sesebediswa sa phedisano ya setjhaba, ho kgothaletsa ntshetsopele ya moruo le ho matlafatsa puso ya demokrasi ka ho hlompha ho se tshwane ho teng ha dihlopha tsa ditso tse fapaneng.
 - (b) ho netefatsa hore ditsebiso di behwa meahong yohle/ diofising tse tsebisang setjhaba, hore e kgothaletsa tshebediso ya dipuo tse ngata le hore basebetsi ba tla etsa tsohle ho sebedisa dipuo tsa ba ba thusang.
 - (c) ho netefatsa hore bahlanka bohle le makhanselara ba kenyeletsa tshebediso ya puo le ditabatabelo tsa bahlanka ba bang le makhanselara.